

Tiesas nolēmums par kompensācijas nenoteikšanu kriminālprocesā vai kompensācijas pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas

Tēze: Tiesas nolēmums par kompensācijas nenoteikšanu kriminālprocesā vai kompensācijas pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas, kā tas ir attaisnojošā spriedumā, visos gadījumos nenozīmē, ka tiesa nav izskatījusi pēc būtības kompensācijas pieteikumu, ja vien no tiesas sēdes protokola nav redzams, ka tiesa vispār atstājusi bez ievēribas kompensācijas pieteikumu vai cietušais nav iesniedzis pierādījumus par kaitējuma esamību un apmēru, ja likums uzliek par pienākumu cietušajam pierādīt šos apstākļus.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta Krimināllietu departamenta

2011. gada 20. janvāra

LĒMUMS

Lietā SKK – 12/2011

(Krimināllieta Nr. 11521065909)

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments šādā sastāvā:

senators referents P.Dzalbe,
senatore A.Nusberga,
senators A.Freibergs

izskatīja lietu rakstveida procesā sakarā ar apsūdzētās K.S. aizstāvja U.Lapiņa kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2010.gada 1.novembra lēmumu un

k o n s t a t ē j a

ar Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas 2010.gada 15.jūlija spriedumu

K.S., personas kods [..],

atzīta par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 260.panta otrajā daļā, un sodīta ar brīvības atņemšanu uz 2 gadiem. Saskaņā ar Krimināllikuma 55.panta pirmo daļu K.S. ar brīvības atņemšanas sodu notiesāta nosacīti ar pārbaudes laiku uz 2 gadiem.

Cietušās N.Š. pieteiktā morālā kaitējuma kompensācija nav noteikta.

Ar Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2010.gada 1.novembra lēmumu Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas 2010.gada 15.jūlija spriedums atcelts daļā par kaitējuma kompensācijas nenoteikšanu un lieta šajā daļā nosūtīta jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesai.

Ar pirmās instances tiesas spriedumu K.S. atzīta par vainīgu un sodīta par to, ka viņa, vadot transportlīdzekli, pārkāpa ceļu satiksmes noteikumus, kā rezultātā nodarīja cietušajai smagus miesas bojājumus.

2009.gada 9.novembrī ap plkst.18:33 K.S. vadīja automašīnu *Volvo-V70*, valsts numura zīme [..], un brauca ar to Rīgā pa Lielirbes ielu no Kalnciema ielas puses Ventspils ielas virzienā.

Tuvojoties ar ceļa zīmēm Nr.530. un 531. apzīmētai neregulējamai gājēju pārejai, kas atrodas pie Kalnciema ielas nama Nr.87, K.S. pārkāpa Ceļu satiksmes noteikumu 4., 10., 113., 159.punkta prasības, nepievērsa pietiekamu uzmanību apkārtnē un tās izmaiņām, nerīkojās tā, lai neradītu satiksmei bīstamu situāciju, savlaicīgi nesamazināja braukšanas ātrumu un pilnībā neapturēja automašīnu pirms gājēju pārejas, lai dotu ceļu gājējai N.Š., kura šķērsoja brauktuvi pa gājēju pāreju no labās uz kreiso pusi attiecībā pret automašīnas kustības virzienu un kurai bija kustības priekšroka, kā rezultātā ar automašīnas priekšējo daļu notrieca gājēju N.Š.

Minēto ceļu satiksmes noteikumu prasību pārkāpumu un uzbraukuma rezultātā K.S. nodarīja cietušajai N.Š. smagus miesas bojājumus, kas bīstami dzīvībai, - galvas sasitumu, galvas smadzeņu satricinājumu, labās plecu joslas sasitumu ar labā atslēgas kaula lūzumu, kreisā apakšstilba sasitumu ar vaļēju lielā lielakaula (dubultlūzums) un mazā lielakaula diafizāru (vidējā 1/3) lūzumu, labā apakšstilba sasitumu ar sistu brūci, muguras jostas daļas sasitumu ar 5.jostas skriemeļa labā sānu izauguma lūzumu.

K.S. noziedzīgais nodarījums kvalificēts pēc Krimināllikuma 260.panta otrās daļas.

Apsūdzētās K.S. aizstāvis U.Lapiņš iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt apelācijas instances tiesas lēmumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai.

Aizstāvis U.Lapiņš uzskata, ka apelācijas instances tiesa pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 511., 512.pantu un tiesas lēmums nav tiesisks un pamatots. Apelācijas instances tiesa lēmumā nav norādījusi, kādus konkrēti būtiskus Kriminālprocesa likuma normu pārkāpumus ir pieļāvusi pirmās instances tiesa. No lietas materiāliem redzams, ka pirmās instances tiesas sēdē cietušās N.Š. kaitējuma kompensācijas pieteikums ticis pārbaudīts un vērtēts tiesas spriedumā. Pirmās instances tiesa, nenosakot kaitējuma kompensāciju kriminālprocesā, nav pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 22.panta nosacījumus.

Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta atzīst, ka apelācijas instances tiesas lēmums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

No apelācijas instances tiesas lēmuma izriet, ka tiesa lēmuma pamatošanai par pirmās instances tiesas sprieduma atcelšanu daļā par kaitējuma kompensācijas nenoteikšanu un lietas nosūtīšanu šajā daļā jaunai iztiesāšanai pirmās instances tiesai, izteikusi šādus argumentus:

- pirmās instances tiesa iesniegto kaitējuma kompensācijas pieteikumu nepārbaudīja un nevērtēja;
- pirmās instances tiesa pieteikto kaitējuma kompensāciju neizlēma pēc būtības, t.i., nenoteica kaitējuma kompensāciju;
- apelācijas instances tiesa, pirmo reizi izskatot kaitējuma kompensācijas pieteikumu, pārkāptu cietušās tiesības pārsūdzēt nolēmumu par faktiskajiem apstākļiem nākošās instances tiesā, jo kasācijas instances tiesa pierādījumus no jauna neizvērtē. Šāds princips izteikts Senāta Krimināllietu departamenta lēmumā lietā Nr.SKK-23/2009.

Kā lēmuma juridiskais pamats norādīts Kriminālprocesa likuma 566., 563.pants.

Kasācijas instances tiesa konstatē, ka apelācijas instances tiesas atzinumi ir kļūdaini.

Cietusī N.Š. atbilstoši Kriminālprocesa likuma 351.panta pirmajai daļai iesniegusi pieteikumu par morālā kaitējuma Ls 20 000,- kompensāciju.

Lieta pirmās instances tiesā iztiesāta, neizdarot pierādījumu pārbaudi.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 499.panta otro daļu, ja apsūdzētais nepiekrīt tikai kaitējuma kompensācijas apmēram un ja šis apmērs neietekmē noziedzīgā nodarījuma juridisko kvalifikāciju, tiesa var veikt pierādījumu pārbaudi tikai jautājumā par kompensācijas apmēru.

No pirmās instances tiesas sēdes protokola redzams, ka apsūdzētā K.S. nav atzinusi pieteiktā kaitējuma kompensācijas apmēru. Tiesa nav atstājusi bez ievēribas pieteikto kaitējuma kompensāciju un nolēmusi pārbaudīt kompensācijas pieteikuma pamatotību un uzklaudījusi cietušās N.Š. pārstāvi šajā jautājumā. Tiesas debatēs prokurors runā teicis, ka morālā kaitējuma pamatotību un apjomu jāizlemj tiesai, bet apsūdzētās aizstāvis U.Lapiņš izteicis viedokli, ka neesot iespējams noteikt kaitējuma apmēru. Pēdējā vārdā apsūdzētā K.S. teikusi, ka prasītā kaitējuma kompensācija esot par lielu un viņa nespējot samaksāt.

Līdz ar to kļūdaini ir apelācijas instances tiesas atzinums, ka pirmās instances tiesa nav pārbaudījusi kaitējuma kompensācijas pieteikumu. Atsauce apelācijas instances tiesas lēmumā uz judikatūru, t.i., lietu Nr.SKK-23/2009 ir nepamatota, jo lietā Nr.SKK-23/2009 Senāts ir izteicis viedokli citādā tiesiskā situācijā, kad kriminālprocesā bija pieteikta gan morālā, gan materiālā kompensācija.

Senāta Krimināllietu departaments izskaidro, ka tiesas nolēmums par kompensācijas nenoteikšanu kriminālprocesā vai kompensācijas pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas, kā tas ir attaisnojošā spriedumā, visos gadījumos nenozīmē, ka tiesa nav izskatījusi pēc būtības kompensācijas pieteikumu, ja vien no tiesas sēdes protokola nav redzams, ka tiesa vispār atstājusi bez ievēribas kompensācijas pieteikumu vai cietušais nav iesniedzis pierādījumus par kaitējuma esamību un apmēru, ja likums uzliek par pienākumu cietušajam pierādīt šos apstākļus. Konkrētajā lietā morālā kaitējuma nodarīšana cietušajam tiek prezumēta, bet tās apmēru nosaka tiesa.

Kriminālprocesa likuma 566.panta nosaka, ka, ja apelācijas instances tiesa, izskatot lietu, konstatē Kriminālprocesa likuma pārkāpumu, kas katrā ziņā izraisa sprieduma atcelšanu, vai kādu citu būtisku Kriminālprocesa likuma pārkāpumu, kuru tā pati nevar novērst, nepārkāpjot apsūdzētā tiesības uz aizstāvību, tā pieņem lēmumu par pirmās instances tiesas sprieduma atcelšanu pilnībā vai kādā tā daļā un lietas nosūtīšanu jaunai izskatīšanai.

Apelācijas instances tiesa lēmumā nav norādījusi, kādus konkrēti Kriminālprocesa likuma normu pārkāpumus, kas būtu atzīstami par būtiskiem pārkāpumiem un kurus tā pati nevar novērst, nepārkāpjot apsūdzētā tiesības uz aizstāvību, ir pieļāvusi pirmās instances tiesa. Tāpēc apelācijas instances tiesas lēmums nav tiesisks un pamatots.

Kriminālprocesa likuma 511.panta otrās daļās, 512.panta pirmās daļas, 566.panta pārkāpumus apelācijas instances tiesā kasācijas instances tiesa atzīst šajā lietā par būtiskiem pārkāpumiem Kriminālprocesa likuma 575.panta trešās daļas izpratnē, kas ir pamats lēmuma atcelšanai un lietas nosūtīšanai jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Vadoties pēc Kriminālprocesa likuma 585. un 587.panta, Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments

n o l ē m a

Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2010.gada 1.novembra lēmumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Lēmums nav pārsūdzams.